

Ladislav Nekvapil, Čeled' a čelední služba ve východních Čechách v 17. a 18. století, Pardubice 2019, disertační práce.

posudek oponenta

Disertační práce PhDr. Ladislava Nekvapila se věnuje právní i praktické rovině čelední služby ve vymezeném časovém období. Po nezbytném přehledu minulého i současného bádání domácího i zahraničního autor poměrně podrobně popsal dostupné informační zdroje a vymezil možnosti jejich využití. Metodologického uchopení problematiky je teoreticky i následně prakticky v souladu s aktuálními badatelskými trendy a zároveň projevuje patřičnou dávku respektu k regionálním, ba dokonce osobním zvláštnostem zkoumaného prostředí. Značná část práce je věnována rozboru právní situace týkající se zkoumaného problému v daném období především na úrovni celozemské, resp. celostátní včetně nezbytné komparace. Protože faktická situace se mohla lišit v rámci jednotlivých panství, autor pro konkrétní výzkum vymezil dostatečně pestrý, ale zároveň stále ještě přehledný vzorek lokalit, které zároveň mají zachované informační zdroje v potřebném rozsahu i kvalitě. Základem podrobného výzkumu se stala především situace na panství Choltice. Autor se však pokouší charakterizovat východní Čechy jako rozmanitý region, ze kterého je možné vytipovat oblasti různorodého charakteru, které mu následně slouží především ke komparaci. Choltické panství potom poskytuje příležitost k několika mikrohistorickým sondám končícím až v příběhu jediné konkrétní ženy, což je s ohledem na zkoumanou část společnosti a výzkumné období hodně zdařilé a nesporně přispívá k celkovému zatraktivnění textu.

Z textu je zřejmá autorova příchyllost k práci s detailem, který je však v tomto případě už zkrocen do vnímatelného množství a odpovídající formy, takže „*prioritně kvantifikující zpracování*“ dává smysl. Výsledky jednotlivých výzkumných metod použitých v práci se navzájem vhodně doplňují a vytvářejí vyvážený celek, který je – možná trochu navzdory tématu i sdělovaným informacím – v konečné podobě čtivý a zajímavý. V základní analýze není práci co vytknout. Pro komparaci zvolené prostředí „severoněmeckých“ oblastí nemůže vést k jinému výsledku, než je konstatování dost výrazných rozdílů daných principiálně odlišným právním vývojem tohoto území, při němž geografická blízkost s habsburskou monarchií nebyla zásadním faktorem. Nicméně výběr informací pro komparaci je rozhodnutím autora, které je třeba respektovat.

K diskusi by naopak mohla vybízet některá konstatování skrývající hlubší konotace: např. tvrzení, že Napoleonův Code civile byl inspirací pro rakouský ABGB bylo už řadou badatelů

odmítnuto (zatímco diskutovat o společných kořenech tkvících v přirozenoprávní teorii 18. století by jistě bylo legitimní), podobně tvrzení o „zneužívání dětské práce“ v 15. století je nepochybně transpozice názorů 20. a 21. století do doby, která přemýšlela jinak. Nicméně tato i nemnohá další podobná konstatování jsou vůči tématu v podstatě margináliemi.

Ocenit je naopak třeba autorovu odvahu, se kterou umí v odůvodněných případech odmítnout schéma vydávané za obecně platné a vytvořit vlastní závěry z vybraného, umí si klást otázky a stejně tak je sympatická jeho snaha z popsaného stavu zjistit – reálně či alespoň hypoteticky – ne jenom statickou situaci, ale průběh, resp. vývoj sledovaných úkazů, byť je to fakticky možné jenom dílčím způsobem.

Po technické stránce je práce proporcionální s odpovídající úroveň textu, který je jako celek systematický a přehledný. Zkomolení – našťastí se vyskytující naprosto ojediněle – příjmení školitele (v poznámkách) je téměř jistě pouhý překlep.

Předložená práce nepochybně splňuje veškeré požadavky kladené na disertační práci a je mi potěšením doporučit ji k obhajobě.

Ústí nad Orlicí, 16. září 2019

doc. PhDr. Marie Macková, Ph.D.